

Een diep verlangen om te ontsnappen aan je omgeving

Een meisje in het leger van Napoleon en de ongewenste gevolgen van groepsdruk

Caja Cazemier. (2019). *Roes*. Ploegsma. Isbn 978 90 216 7962 4, € 14,99, 227 blz.

Jean-Claude van Rijckeghem. (2019). *IJzerkop*. Querido. Isbn 978 90 451 2287 8, € 18,99, 367 blz.

Van Caja Cazemier verscheen onlangs haar vijftigste (!) boek. *Roes* is een verhaal met een boodschap, zoals we die vaker meekrijgen in het werk van deze geroutineerde schrijfster. En het was op het jeugdboekenfront even stil rond Jean-Claude van Rijckeghem. Maar de Vlaming laat met zijn nieuwste roman *IJzerkop* zien dat hij het schrijven absoluut in de vingers heeft.

Vriendengroep

Caja Cazemier (1958) is een ervaren en populair schrijfster. Haar oeuvre wordt door leerlingen in de onderbouw gretig gelezen en kan met name rekenen op de sympathie van de Jonge Jurystemmers. Cazemier spreekt de taal van haar jonge lezerspubliek. Ze doet er ook alles aan om met haar doelgroep in contact te blijven. Zo combineert ze het schrijven sinds jaar en dag met bezoeken aan scholen en ze is daarnaast actief als jongerencoach.

Voor haar nieuwste boek *Roes* trekt Cazemier de lezer mee in de wereld van het blowen, lachgas en alcohol. Ze voert Yvar en Lola ten tonele, beiden leerlingen

in de vierde klas van de havo. Cazemier beschrijft de gebeurtenissen beurtelings vanuit deze twee hoofdpersonen. Yvar en Lola maken deel uit van een flinke, hechte vriendengroep. Vooral Maas valt op. Hij heeft de nodige ervaring op het gebied van het gebruik van drugs en alcohol en de anderen volgen hem maar al te graag in het experimenteren met blowen en soms een ballonnetje lachgas. Het leven is immers een feestje dat gevierd moet worden! Althans, zo beleven de vrienden het, alle avonden dat ze zich te buiten gaan aan het gebruik van softdrugs en drank. Het begint met een lolletje. Maar gaandeweg nemen de onderlinge spanningen toe en wordt duidelijk dat de roes waarin de vrienden zich bevinden, hun kijk op de werkelijkheid vertroebelt. En die is ontluisterend. Vernielingen, slechte schoolresultaten, leugens en bedrog, conflicten in de thuissituatie met hun familie...

Roes is een realistische geschiedenis over de verwoestende gevolgen van het gebruik van verdovende middelen en alcohol. Daarnaast is het vooral ook een verhaal over groepsdruk. Tot hoever ga je om erbij te horen? Jongeren vanaf dertien, veertien jaar worden mede dankzij de directe manier van vertellen beslist geraakt. De gebeurtenissen maken indruk, komen binnen en dat is ook precies de bedoeling van Cazemier. Het gaat haar niet alleen om leesplezier, maar ze biedt haar lezers – zonder bele-

rend over te willen komen – bovendien stof tot nadenken. Wat mij betreft heel geschikt voor lezers in het vmbo.

Vlucht

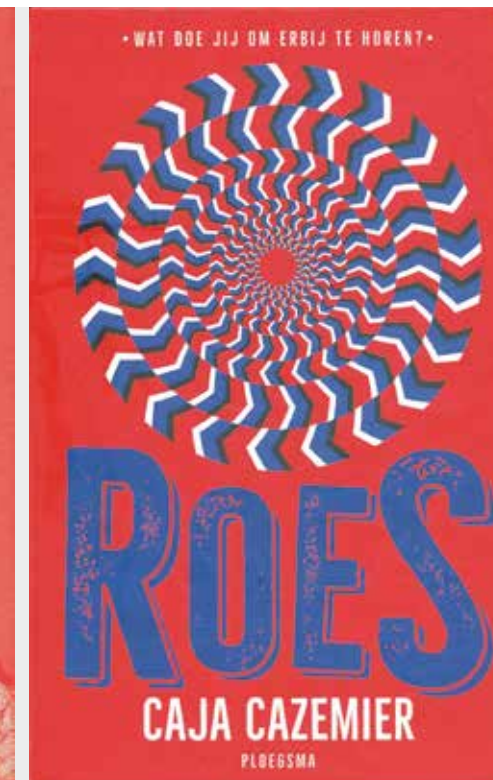
Jean-Claude van Rijckeghem (1963) is een markante persoonlijkheid met meerdere talenten. Hij is niet alleen een schrijver van (jeugd)boeken, maar hij timmert bovendien aan de weg als scenarioschrijver, stripboekmaker en filmproducent. Eerder verschenen van hem *Jonkvrouw* (2005) en *Galgenmeid* (2010), twee historische jeugdverhalen die hij schreef samen met Pat van Beirs (1954). Genoemde titels ontvingen destijds zowel in ons land als bij onze zuiderburen voortreffelijke kritieken en wonnen meerdere prijzen, waaronder de Boekenleeuw (in 2006 en 2011), de voornaamste Vlaamse literatuurprijs voor het beste Nederlandstalige jeugdboek van het voorbije jaar. Met *IJzerkop* is Van Rijckeghem nu op de solotoer gegaan. Het boek werd door verschillende recensenten juichend omarmd. Terecht, want *IJzerkop* is een magnifiek verhaal. Het is het relaas over een meisje in het leger van Napoleon, een jonge, zelfbewuste vrouw die er op een opmerkelijke manier, dwars tegen alle conventies in, voor heeft gekozen te ontsnappen aan een gedwongen huwelijk.

De achttienjarige Stans houdt nooit haar mond, liegt als de pest en doet dingen die verboden zijn, zoals een heimelijk bezoek aan een bokswedstrijd tussen

twee vrouwen. Stans droomt ervan Gent achter zich te laten en iets van de wereld te zien. Die gedachte moet ze abrupt laten varen wanneer haar vader failliet dreigt te gaan en Stans wordt gedwongen zich te binden aan een rijke, opdringerige geldschietster, een jeugdvriend van haar vader, die verwacht dat zijn jonge vrouw hem enkele gezonde zonen zal schenken. Stans stort zich in een liefdeloos huwelijk. En ook al heeft haar man een bad met warm water en schenkt hij haar zijden kleren, haar huwelijk is een gouden kooi. Zelfs het leven van een soldaat in het leger van Napoleon lijkt haar aantrekkelijker.

Ze neemt dan ook een drastisch besluit. Stans loopt weg, onherkenbaar, gestoken in de kleren van haar echtgenoot. Ze komt in Parijs terecht bij Napoleons veertiende compagnie. Daar moet ze tot elke prijs verborgen houden dat ze eigenlijk een meisje is. Tegelijkertijd zit haar jongere broer Pier haar op de hielen. Pier is in alles Stans' tegenpool. Hij is onnozel, volgzzaam en vastbesloten zijn zuster op te sporen en

haar terug te brengen naar haar man. Niet zonder reden: zodra Pier Stans uitlevert aan haar verbolgen echtgenoot, zal die de opleiding betalen die zijn vader niet meer kan betalen. Daarnaast heeft Pier nog een missie. Hij heeft met zijn vader bekostigd dat hij diens schetsen voor een nieuw kanon voor de marine aan de keizer, Napoleon Bonaparte, zal verkopen. Een ontwerp waarmee zijn vader eigenlijk Lieven, de echtgenoot van Stans, schadeloos had moeten stellen.

Ondertussen dwingt Stans in het leger, mede dankzij haar moed en slimheid, respect af bij haar kameraden. Die hebben geen idee in werkelijkheid te maken te hebben met een vrouw. En als haar ware identiteit aan het licht komt, heeft Stans zich inmiddels een vaste plek verworven in de compagnie. Daar voelt zij zich helemaal thuis.

Net als Cazemier heeft Van Rijckeghem gekozen voor een wisselend perspectief. Beurtelings komen Pier en Stans aan het woord, en als lezer krijg je een goed beeld van wat er in deze twee hoofdpersonen omgaat. Dat is belang-

rijk, want broer en zus zijn heel verschillend. Niet alleen qua karakter, maar ook in de keuzes die ze maken. Zo ontstaat er ruimte voor begrip en snap je beter dat Stans met haar plotselinge vertrek haar achtergebleven familieleden voor flinke problemen plaatst. Psychologisch zit het allemaal doordacht in elkaar, en het verhaal krijgt daarmee flink diepgang.

Ook stilistisch valt er veel te genieten. Van Rijckeghem is een briljant verteller en hij verwerft de lezer met zijn bloemrijk en beeldend taalgebruik.

Kortom, een heerlijke roadnovel die je vanaf de eerste bladzijde in zijn greep krijgt om je vervolgens bijna vierhonderd pagina's lang aangenaam te verpozen. Dit boek stelt wat hogere eisen aan de leesvaardigheid van de leerling. Ik zou zeggen: een aanrader voor de meer geoefende lezers in leerjaar drie en hoger. ■

Rob van Veen

Voor meer informatie over deze maar ook andere boeken, ga naar <robsjeugdboekenblog.blogspot.com>.